

A folklórgyűjtés mennyiségi és minőségi határai

Önkéntes folklórgyűjtőktől nemegyszer hallottam elhangzani az aggályos kérdést: vajon érdemes-e itt meg itt munkába fogniuk? Vajon mások nem előzték-e meg már őket? Ha pedig nem a gyűjtőterület kiválasztása, hanem például egy népballada került szóba, akkor aggályuk így alakult: vajon ez a mű nincs-e már felgyűjtve? Akik az ilyen kérdéseket megfogalmazzák, azt hiszik, hogy ahol valaki már gyűjtött, ott fölösleges ismét gyűjteni, s amit valaki már lejegyzett, azt értelmetlen újból lejegyezni. Szerintük ott kell gyűjteni, ahol még senki sem járt, s azt kell gyűjteni, amit még senki meg nem talált.

Való igaz, a folklórgyűjtés egyik célja-feladata egy nép (nemzetiség) egész folklórterületének maradéktalan föltárása; amíg a folklórgyűjtés térképén úgynevezett fehér foltok vannak, addig a folkloristák nem pihenhetnek babérjaikon. Új területek bevonása a gyűjtőmunkába, a mennyiségi eredményeken túl, mindig merőben ismeretlen folklóralkotások megtalálásának reményével kecsegtet; nagyon indokolt tehát az a másik igény is, miszerint ugyancsak a folklórgyűjtés végső céljai-feladatai közé tartozik egy nép (nemzetiség) folklórában bármilyen még ismeretlen alkotás felkutatása.

Csak hogy egy tudományszak nagy távlatú, általános teendői nem tévesztendőek össze a mai vagy a mindenkorai gyűjtő kézzelfogható napi munkájával: lehetőségeivel és feladataival. Az alábbiakban éppen azt szeretném bebizonyítani, hogy a folklórgyűjtésnek még a legkisebb területre vagy közösségre, sőt egyetlen adatközlőre összpontosítva sincsenek sem mennyiségi, sem minőségi határai, sőt csakis a határtalan gyűjtés elmélete és gyakorlata alapján remélhető a folklórkutatás céljainak megközelítése.

1. Nyilvánvalóan közderűtségbe fulladna, sőt károsnak minősülne egy olyan történész felfogása, aki a levéltári anyagot végtelenen gazdagnak találná, minden újonnan felbukkanó forrást semmibe venne, és a levéltár gyarapítását abbahagyná. Vagy az a nyelvész, aki úgy vélné, hogy nyelvünkben fölöslegesen sok a szó, ideje volna hát valahogy gátat vetni a szókincs gazdagodásának. Talán ezek a kitalált példák is érzékeltetik, hogy a művelődési javaknak akár történeti feltárását, akár mai gyarapodását, akár megőrzését korlátozni vagy akadályozni merő képtelenség volna.

A továbbiakban közvetlenül a folklórgyűjtés köréből vett példákkal szeretném igazolni a mennyiségileg korlátlan gyűjtőmunkának nemcsak lehetséges, hanem pótolhatatlanul szükséges gyakorlatát. A tanulság kedvéért a legszélsőbb határesetet választva, és pontosan a fenti aggályos kérdésre válaszolva, tegyük fel, hogy a gyűjtő valakitől lejegyez egyetlen közmondást, s ezt a lejegyzést ugyanattól a személytől húsz vagy harminc éven át minden évben megismétli. Még e látszólag értelmetlen mikrofilológiai adathalmaz végén is olyasvalamiket tudnánk meg, amelyekről jelenleg fogalmunk sincs: mikor-hogyan lép be egy közmondás a vizsgált személy repertoárjába; élete végéig megmarad-e, vagy valamikor kihullhat belőle; mindvégig változatlan marad-e, vagy az idő múlásával az egyéni repertoárban is keletkeznek változatai? Ha viszont az adatközlőtől évenként nem egy közmondást, hanem egész közmondás-repertoárját lejegyezzük, akkor a folklorisztikai tanulságok egy csapásra megsokszorozódnak. Mekkora lehet az átlagos, mekkora a maximális, illetőleg minimális egyéni közmondás-repertoár? Mindvégig nő-e az emberi élet során, vagy egy csúcspont után hanyatlani kezd, esetleg időnként valamilyen mennyiségi hullámmutat? Ha fokozatosan csökken, akkor mi benne a maradandó, mi hull ki belőle a leghamarabb és mi a legkésőbb? Az egyéni repertoár hányadrésze kikristályosodott, változatlan szöveg, és hányadrészének vannak változatai?

A gyűjtés körét fokozatosan tágítva, a kutatási lehetőségek és eredmények mértani haladványként gyarapodnak. Gondoljunk például egyidőben három nemzedék: nagypapa, apa és fiú közmondásainak összegyűjtésére, ami az eddigieken kívül hálás-bonyolult összehasonlítási lehetőségekkel kecsegtet. Hát még egy család, egy rokonság, egy falu, egy vidék, egy országrész közmondásai! Vagy most már

kilépve műfaji példánk köréből, vonjuk be a gyűjtésbe sorra a többi folklórműfajt is; figyeljük az egyén vagy a kisebb-nagyobb közösség repertoárjában a műfajok súlyát és arányát, egymáshoz való viszonyát, adott esetekben a műfaji specializálódás tényét vagy folyamatát: további részletezések nélkül is érthető, hogy a feladatok és tanulságok lehetőségeinek száma végtelen. Am az eddigiekből az is parancsolóan következik, hogy az anyaghalmozásnak valamilyen terv, cél, szempont szerint kell történnie, miáltal a mennyiség új minőségbe rendeződik, mert különben a betűtenger folklorisztikai szempontból érdektelenné és használhatatlanná válik. Ha például egy papírlapon minden megjegyzés nélkül százszor egymás után szóról szóra megismétlődik egy közmondás, akkor az a lap lehet szépráírasi gyakorlat, a folklorista azonban nem tud vele mit kezdeni. Ha viszont a papírlapról az is kiderül, hogy a száz közmondást — betűről betűre azonos, vagy többé-kevésbé eltérő formában — egymástól függetlenül száz különböző személy mondotta, térben és időben egymástól kisebb-nagyobb távolságra, akkor az a lap már egy újszerűen érdekes és értékes kis közmondásgyűjtemény.

Azért újszerű, mert régebb, amidőn a gyűjtők az adatközlők nevét és személyi adatait elhanyagolták, sőt hosszú ideig még a gyűjtés helyére is csak olyan általánosan utaltak, mint pl. „Székelyföld“ vagy „Maroszzék“, egy folklórkutatás szó szerint ismétlődő vagy közeli szövegváltozataival nem nagyon tudtak mit kezdeni. Még kevésbé gondolt volna arra valaki, hogy egy gyűjteményben ugyanazt a közmondást mondjuk százszor megismételje, illetőleg jelezze, hogy száz alkalommal ugyanúgy hallotta; a második hallásra már nem is törődött vele.

Pedig a törődés ugyancsak megéri a fáradságot, miként egy másik apró műfaj, a bölcsődal gyűjtésével példázni szeretném. A Beszterce-Naszód megyei Magyardécsen 1971 első napjaiban kis diákmunkatársaimmal — nyolc évesektől agastyánokig — 1810 lakost kérdeztünk végig, és ezektől 147 bölcsődalt jegyeztünk le. „A rendszerezés első eredménye: a bölcsődalok némelyike különböző adatközlőknél szóról szóra azonos. Ha egy ilyen többször ismétlődő bölcsődalt egyetlen változatnak tekintenénk, hibás módon lefokoznók ama szövegek sorába, amelyek valóban csak egyszer kerültek elő a faluban — azaz eltékozolnánk egy alapvető folklorisztikai jelenséget vagy tény: a gyakoriságot. Nos, a változatlanul ismétlődő bölcsődal gyakoriságát a dalszöveg végén zárójelben számmal és szorzójellel, vagyis gyakorisági mutatóval rögzítettük... A fenti összevonások után a 147 lejegyzett szöveg majdnem egyharmadára, 58-ra csökkent. Az 58 közül 19 (kissé kikerekítve 32%) mellett gyakorisági mutatót látunk, vagyis ezek — szóról szóra megismételve — a sorszámozásnál sokkal többször: összesen 108 alkalommal kerültek elő a faluban. Az ismétlések száma 2-től 49-ig váltakozik: a 33. bölcsődal a maga 49 szó szerinti ismétlődésével a magyardécsi repertoárban messze kiguróan a leggyakoribb és legszilárdabb változat.“ (*Magyardécsi bölcsődalok*. In: *Népismerteti Dolgozatok* 1976. Bukarest, 1976. 136—137.)

A magyardécsi gyűjtés a gyakoriságon kívül fölfedte a bölcsődalok ismerőinek (34=19%) és nem-ismerőinek (146=81%) meglepő aránytalanságát; életkorok és nemek szerint a legnagyobbat, a legkisebb és a közepes repertoár mennyiségét; a típusok, valamint változataik számát és arányát — mindezt azért, mert az 1810 lakos válaszait a 147 bölcsődallal együtt még a legunalmasabb ismétlődés esetén is pontosan lejegyeztük, a feldolgozás során pedig egyet sem mellőztünk, hanem mindeniket az összes többivel egyenértékűnek tekintettük.

A régi folklórkutatás — az összehasonlítás és a tanulság kedvéért kissé általánosítva — túlnyomórészt műközpontú volt, és egy népköltési szöveghez kívülről közeledett: elsősorban az eredete, mitológiai és történeti vonatkozása, földrajzi vándorlása, valamint esztétikai szépsége-értéke foglalkoztatta — mindez függetlenül gyakoriságától (népszerűségétől) vagy ritkaságától; függetlenül attól a jobbágy- vagy paraszttársadalomtól, amely a szöveget alkotta és éltette; s függetlenül attól a személytől is, aki a szöveget megőrizte és a gyűjtőnek közvetítette. Ebben a felfogásban például Gyulai Pál szép és terjedelmes — a maga nemében máig érvényes — tanulmányt tudott írni egy-egy olyan első ízben fölbukkanó székely népballadáról, amelynek semmiféle más változatát nem ismerte, énekeséről és a gyűjtés pontos helyéről mit sem tudott.

Mi a néhai folklorisztikai feladatokat elődeinktől mind átvettük és folytatni próbáljuk, de újakkal is gyarapítottuk: minket a betű szerinti hűséggel rögzített szövegen kívül elsőrendűen érdekelnek a folklór életkörülményei és életfolyamatai; a folklór helye, szerepe és jelentősége az egyén, a társadalom és a kultúra kölcsönviszonyában. Más lapra tartozik ennek a bonyolult és a kutatás fejlődésével együtt tovább gazdagodó folklorisztikai tematikának a bemutatása, de elég néhány olyan égető feladat említése, mint a szájhagyományozás törvényszerűségei-

nek kutatása, variációvizsgálatok, gyakorisági vizsgálatok, repertoárvizsgálatok, egyéniségkutatás, akkulturációvizsgálatok.

Míg a régi folklorista egyetlen, társadalmi és kulturális összefüggéseiből kiszakított alkotással is megelégedett, mi — meghatározott céllal és munkatervvel, a szociológia, lélektan, statisztika vagy bármelyik tudomány szakhasznosítható módszereit is segítségül hívva, más tudományokkal interdiszciplinárisan összefogva — a tények és körülmények minél nagyobb számának törvénye alapján igyekszünk feltárni az emberek tudatában őrzött és a társadalom gyakorlatában élő folklor konkrét térbeli-időbeli helyzetét és változásait.

Korlátlan mennyiségű folklorgyűjtés nélkül nem lehet teljes a modern folklor-kutatás.

2. A folklorgyűjtés minőségi határait elméletileg talán nehezebb, gyakorlatilag azonban szintén elég könnyű kijelölni.

Kallós Zoltán 1971-ben a Beke Györgynek adott nyilatkozatában a maga álláspontját így fogalmazta meg: „Szigorúan válogatok, mindent nem veszek fel magnetofonszalagra. Nem is tehetném, nem lenne hozzá elegendő szalagom... De szívesen is válogatok. A szellemi kacat nem érdekel. Az értékes daraboknak azonban a változatait és töredékeit is szalagra veszem.“ (bg: Kallós Zoltán — *további terveiről. A Hét, 1971. 37.*)

Mivel nincs a világon az a folklorista (a szó valódi értelmében), aki magnófelvétel alkalmával ne válogatna, az idézetnek csak az elvi részével vitázom. Kallós véleményének ugyanis — szerintem — van egy gyengéje: nem tisztázza, hogy mi az a szellemi kacat, s azt a szempontot sem jelöli meg (a folkloralkotás tárgya, tartalma, a műformája, nyelvezete, dallama, eredete, régisége, ritkasága, előadásmódja?), amely fölül a selejtességet megközelíthetnők. És ki állapítja meg tévedhetetlen bizonyossággal, hogy egy folkloralkotásban mi a kacat és mi az érték? Mert emlékezetes például, hogy 1863-ban a jó öreg Kriza János a *Vadrózsák* előszavában a kötet tájszótári fejezetét fölötte bölcsen így mentegette-indokolta: „A *Tájszótár* végül magában foglal több eddig sehol nem ismertetett szót is, kellő használatul az irodalomnak, melynek mint nagy gazdaságnak kamráiban nem árt, ha sok mindenféle zakota is van egybehalmozva, mit maga helyén az ügyes gazda mindig tud haszonra fordítani... Ez okból vevék föl több már ismertetett, de még nem eléggé ismert tájszót is.“

Aki pedig Krizát netalán túlhaladottnak minősítené (annál is inkább, mert ő ezúttal történetesen nem a népdalokra, hanem a tájszavakra utalt), az vitakozzék Bartók Bélának 1921-es, *A magyar népdal* című, francia nyelvű összefoglalásában kifejtett álláspontjával: „A második kérdéssel kapcsolatban (hogyan kell népi dallamokat gyűjteni?) nagyon sokáig megoszlottak a vélemények, lassankint azonban néhány világosan meghatározott elvben kristályosodtak ki. Ezek szerint nem elegendő tisztán művészi céllal gyűjteni a dallamokat és zenei értékük szerint válogatni belőlük. Tudományos szellemben minden létező dallamot össze kell gyűjteni, amit csak a parasztok még énekelnek, tekintet nélkül művészi értékükre.“ (*Összegyűjtött írásai* I. Budapest, 1966. 98.) Ugyanezt a véleményét egy lengyelül közölt összefoglalásában szinte szó szerint ismét kifejtette 1929-ben. (I. m. 580.)

Mondhatná valaki, hogy Bartók álláspontjának az akkori körülmények közt talán taktikai éle is lehetett azokkal szemben, akiktől a folklorgyűjtés ügyét és jövőjét óvni kellett, ő azonban pillanatnyi célját is általános érvényű igazsággal szolgálta. A válogatás gyűjtés ugyanis azzal a kikerülhetetlen veszéllyel jár, hogy szépitően megváltoztatja a folklorról alkotott képünket. A folklor ugyanis korántsem csak a remekművek sorozata, hanem néhány remekmű, több kitűnő mű, még több jó mű, sok közepes mű, s elég sok (nagyon sok?) gyenge, hibás vagy romlott változat összessége. A remekmű oly ritka és oly magasán kiemelkedik a folklor tömegéből, mint valami Mount Everest a közepes hegyek közül; csak-hogy a Mount Everestet is a Himalája végtelen tömege emeli a magasba — az utóbbi nélkül az előbbi sem létezhetne. A folklorban a remekmű nem általános — ritkaságát és kivételességét azonban kizárólag az általánosnak az összefüggéseiben tudjuk megpillantani és megérteni. A folklorisztikában képtelenség csak remekműveket keresni, találni és gyűjteni.

Vigyázat: a fentiekből korántsem következik, hogy minden folkloralkotás kiadásra való, hisz merőben más a gyűjtés, mint a kiadás — viszont a kiadványban is érzékeltetni lehet (kell) a gyűjtésnek, azaz magának a folkloroknak a reális minőségi arányait.

Talán Olosz Katalin és Almási István *Magyargyerőmonostori népköltészete* (Bukarest, 1969) az első olyan gyűjteményünk, amelyben egy *Közismert népdalok, népies műdalok és hallgatók jegyzéke* című fejezetet olvashatunk, 280 (!) címmel

vagy kezdősorral. Mindezek nem voltak méltók a kiadásra, de annál inkább a lejegyzésre és a fősorolásra, hisz a közölt népdalokkal együtt alkotják a falu hagyományos költészetét; e jegyzék nélkül bárki azt hihetné, hogy a gyerómonostoriak közismert és népies dalokat, valamint hallgatókat egyáltalán nem tudnak. Sőt, ha figyelembe vesszük, hogy a kötet 200 népdalt tartalmaz, akkor kiderül, hogy a falu színhagyományában jóval nagyobb a mennyiségi aránya a népies daloknak és hallgatóknak, mint maguknak a népdaloknak (280 : 200 = 1,4 : 1).

Más megfelelő megoldást kerestünk és találtunk Albert Ernő *Háromszéki népballadák* (Bukarest, 1973) című gyűjteményében. Lemondva mind a 886 lejegyzett ballada közléséről, nagyobb részüket (426-tól 886-ig) *A kiadatlan balladák jegyzéke* címmel soroltuk fel, újításunkat pedig a bevezetőben így indokoltuk: „A kiadatlan balladák jegyzéke elsősorban a tudományos kutatás számára nélkülözhetetlen, hisz egy mostanáig kevésbé ismert-vizsgált — alapvető és lényeges — folklorisztikai jelenségről: a balladák gyakoriságáról, népszerűségéről tájékoztat. Egy példával talán sikerül jelezniük törekvéseink elméleti és gyakorlati célját. Kötetünkben *Molnár Anna* balladája hét, a *Szabó Vilma* pedig hat változattal szerepel — azt a látszatot kelteve, mintha a két típus gyakorisága a háromszéki folklorban hasonló volna, sőt az első még népszerűbb, mint a második. Az effajta látszattal szemben a kiadatlan balladák jegyzéke fölfedi a valóságot: míg a *Molnár Anna* balladájának mindenik változatát kiadtuk válogatás nélkül (sőt sokkal többet is kiadnánk, ha a gyűjtők találtak volna), a *Szabó Vilma*-típusnak a megye egész területéről 78 variánsát őriztük meg kéziratban. Igen, a különböző balladatípusok »gyakorisági hányadosa« egymástól merőben különböző értéket mutathat. A gyűjtők unszolására a félezernél több háromszéki énekes tekintélyes hányadának csak a *Szabó Vilma*, illetőleg néhány hasonlóan közismert és népszerű ballada (*Szendre báró leánya*, *Szabó Gyula*, *Barna Jancsi* stb.) jutott eszébe, sőt ezzel a legtöbbszörüknek ki is merült a tudása. Mindössze nyolc akadtt köztük, aki a *Molnár Annát* ismerte, sőt számos típus — régi és új egyaránt — csak egy-két variánsban került felszínre. A kiadatlan balladák jegyzéke tehát ilyesféle fontos vizsgálatokhoz nyújt támpontokat: a különböző balladatípusok ritkasága vagy gyakorisága; földrajzi elterjedésük (balladatérképek szerkesztése); az egyéni balladarepertoár, egy-egy falu repertoárjának adott mennyisége. Röviden: balladaköltészetünknek az eddigénél sokkal *realisabb* szemlélete, ami nemcsak a romániai magyar folklorikusatának, hanem nemzetiségi önismeretünknek is nagy hasznára válik.“ (24—25.)

A *Magyargyerómonostori népköltészetben*, valamint a *Háromszéki népballadákban* javasolt megoldások azóta az igényes gyűjteményekben hagyományossá, sőt kötelező szokássá kezdenek válni. Így a *Seprődi János válogatott zenei írásai és népzenei gyűjtése* című munkában (Bukarest, 1974) Seprődi népzenei hagyatékából Almási 117-et érdemesített kiadásra, majd folytatólag, 118—314. sorszám alatt, öt csoportban (közismert, hibás, népies, idegen eredetű dalok stb.) rendszerezve, csak kezdősoruk szövegét és — szolmizációs betűkkel — dallamát sorolta fel; azaz Seprődi gyűjtéseit mennyiségileg hiánytalanul, de minőségileg válogatva közölte. Ráduly János gyűjteményében (*Kibédi népballadák*, Bukarest, 1975) a törzanyagot 156—198. sorszám alatt, majd a Bura Lászlóéban (*Szatmári népballadák*, Bukarest, 1978) 142—507. sorszám alatt szintén a kiadatlan változatok jegyzéke követi, sőt az utóbbi kötetben a kiadatlan dallamok jegyzéke is, szintén szolmizációs jelöléssel. Végül az Almási István *Szilágysági magyar népzene* (Bukarest, 1979) című gyűjteményében közölt 278 népzenei alkotáshoz további 885 kiadatlan alkotás kezdősorainak jegyzéke csatlakozik, dallam és szöveg, a már bevált módszer szerint.

Vitathatatlan, hogy amennyiben folklorunk keresztnetszetét nem akarjuk továbbra is hallgatólagos, de alapos válogatással, selejtezéssel sokszorososan és hamisan összeszűkíteni, színvonalát pedig sokszorososan és a valóságnak meg nem felelően emelni, akkor a fenti megoldásokkal és hasonlókkal kell valóságos mennyiségét és minőségét érzékeltetnünk. Ez az objektív tudományos törekvés azonban, mint annyi más újítás, néha érthetetlen ellenállásba ütközik. Bizonyosságul idézem Salamon Anikó kifogásait a *Háromszéki népballadák* említett jegyzékével szemben: „Balladaköltészetünknek az eddigiénél sokkal *realisabb* szemlélete mellett sem lehet balladának nevezni... az *Apácaleány* című kabarébetétféleséget (855—872 sz. a kötetből kimaradt balladák jegyzékében).“ (*Utunk*, 1974. 17.)

Mivel a bíráló megjegyzést szó szerint idéztem, illendő, hogy adott válaszból is szó szerint idézzek: „Ha valamilyen tájékoztatlanok vagyunk, arról jobb mértéktartóan nyilatkozni, hisz talán-talán csak kell lennie valamilyen oknak, amely miatt ez a cím a kötetbe került. Van is: Az *apácaleány* egy XV. századig visszanyomozható német népballada új magyar átvétele, és »kabarébetétfélesége« a német balladák jó részének a mieinktól lényegesen eltérő sajátosságait jelzi. A

kölcsönzés útját-módját tíz évvel ezelőtt Vargyas Lajos mutatta ki, tanulmányára a 291—294. sz. ballada jegyzetében már hivatkoztam: *Zur Verbreitung deutscher Balladen und Erzähllieder in Ungarn*. Jahrbuch für Volksliedforschung IX(1964). 67—70. Most a német—magyar és közelebről a (teljesen elhanyagolt) erdélyi szász—magyar balladapcsolatok legközelebbi kutatójának egyszerre 18 újabb változatot kínálunk tanulmányozásra — ám ettől függetlenül »struccfolklorisztika« volna *Az apácaleány* háromszéki (és nemcsak háromszéki) népszerűsége fölött szemet hunyni... Folklorunk nem lesz sem szebb, sem »élőbb«, sem értékesebb, ha csak azt gyűjtik össze belőle, ami nekünk tetszik — ami pedig nem tetszik, azt még egy archívumi jegyzékben sem kívánjuk látni. Ettől *Az apácaleány* és társai a valóban élő folklórban továbbra is túlsúlyban maradhatnak, a balladáinkról alkotott kép viszont megszépítően hamissá és romantikussá válik. Hadd engedjék meg tehát e sorok írójának, hogy továbbra is hajtogassa egy reális folklór-szemlélet igényét, reális nemzetiségi önismeretünk és öntudatunk érdekében.“ (*Balladagyűjtésünk keresztmetszete*. Utunk, 1975. 2.).

A fenti párbeszédnek befejezetlen folytatása is következett. Mindössze három évvel a *Háromszéki népballadák* megjelenése után Vargyas Lajos kiadta magyar balladarendszerezését: *A magyar népballada és Európa I—II*. Budapest, 1976. Ennek *Ponyvaballadák* című fejezetében, 97. sz. alatt *A gróf és az apáca* balladatípusát találjuk, amely ilyenformán, nem sokkal egy vidéki helyzetjelentés után, „hivatolosan“ is polgárjogot nyert a magyar balladaköltészetben. Vargyas 19 változatát sorolta fel, egyetlen erdélyi adat nélkül (mert Albert gyűjteményének csak a törzsanyagát vette figyelembe) — Salamon Anikó pedig még mindig nem bírálta meg őt sem ezért, sem a többi „kabarébetétféleség“-ért.

A tanulság kézenfekvő: a terepen gyűjtsünk minél több, erőnkhez képest a lehető legtöbb folklórt, a minőségi válogatást, rostálást pedig bizzuk a szakemberekre — ha pedig ez különféle okok miatt nincs kedvünkre, akkor általában a tudomány fejlődésére.

MIRON SCOROBETE

MARADJ

Maradj, hogy elmerüljünk áttetsző délutánban,
s szelíd hajótörés a vérbe áthatol,
amíg lassan lehullik az alkony-óra árnya,
ahogy megülepszik kancsó alján a bor,

hol édes pusztítás van, már-már benyel az örvény
még mostan is, hogy nincs már, a hangja egyre hátrál,
emlékbe szertetűnik, — s ahol múlik mi zöld még,
amíg elhagyja lassú idő ölednek sátrát.

A TENGERI KÖZT A FÉNY

Lopózik tengeri közt a fény, ahogy
bejártuk egykor a szomszéd kertjeit —
lopni az ősz, hideg almát
s e fénynek is a gömbjeit.

A kékség egyből meghajol,
hol jajveszékel szétvert panusa-zászló.
Hallgatásunkig süit át az iszony,
az ösvény meztláb talpal a gázlón.

Álomtól sápadtan csüng
sok számolatlan levél s hívás-homály itt,
hol minden esni készül s túl bő maradt, mint
a gyermekágyas asszony ruhái.

BALLA ZSÓFIA fordításai